

Věc C-472/20

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora**

Datum doručení:

30. září 2020

Předkládající soud:

Fővárosi Törvényszék (Maďarsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

28. srpna 2020

Žalobkyně a odvolatelka:

Lombard Lízing Zrt.

Žalovaný a další účastník v odvolacím řízení:

PN

Předmět původního řízení

Odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně ve sporu ze smlouvy o úvěru v cizí měně

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Právní následky neplatnosti týkající se hlavního předmětu smlouvy a plynoucí ze zneužívající povahy smluvního ujednání, kterým se přenáší kurzové riziko na spotřebitele – Vymezení takových právních následků stanoviskem vyššího článku soudní soustavy členského státu, které ovšem pro nižší soudy není závazné – Vnitrostátní právní úprava, která stanoví zvláštní procesní pravidla ve věcech neplatnosti smluv – Pozdější právní úprava právních následků přijatá zákonem – Užitečný účinek směrnice 93/13

Právní základ: článek 267 SFEU

Předběžné otázky

- 1) Týká-li se zneužívající smluvní ujednání hlavního předmětu smlouvy (informace o směnném kurzu trpěly vadou), v důsledku čehož smlouva nemůže nadále existovat, a smluvní strany se nedohodly, zaručuje plnou účinnost směrnice 93/13 skutečnost, že není-li ve vnitrostátním právu dispozitivní ustanovení, představuje stanovisko vyššího článku soudní soustavy, které však není závazné pro nižší soudy, vodítko pro určení platnosti či účinnosti smlouvy?
- 2) Bude-li odpověď na první předběžnou otázku záporná, lze v případě, že smlouva nemůže z důvodu nepřiměřené podmínky týkající se jejího hlavního předmětu nadále existovat, smluvní strany se nedohodly ani nelze použít výše uvedené stanovisko, navrátit věci původního stavu?
- 3) Bude-li odpověď na druhou předběžnou otázku kladná, může v případě žaloby na určení neplatnosti týkající se hlavního předmětu smlouvy v souvislosti s [tímto] smluvním typem zákon stanovit požadavek, aby spotřebitel zároveň spolu s touto žalobou podal žalobu na určení platnosti či účinnosti smlouvy?
  - Bude-li odpověď na druhou předběžnou otázku záporná, mohou být smlouvy v případě, že není možné navrácení do původního stavu, prohlášeny za platné či účinné na základě pozdější právní úpravy přijaté za účelem nastolení rovnováhy mezi smluvními stranami?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

- Články 1, 6 a 7 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, oprava Úř. věst. 2016, L 303, s. 26)
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282)
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. března 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207)
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 3. října 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819)

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

- A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (zákon č. IV z roku 1959, občanský zákoník), ve znění účinném v době uzavření předmětné smlouvy o úvěru: § 200, § 209, § 209/A, § 237 a § 239/A.

- A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (zákon č. CXII z roku 1996, o úvěrových institucích a finančních podnicích), ve znění účinném v době uzavření předmětné smlouvy o úvěru: § 203.
- A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény [zákon č. XXXVIII z roku 2014, kterým se upravují konkrétní otázky v souvislosti s rozhodnutím Kúria (Nejvyšší soud, Maďarsko) o sjednocení právní úpravy v oblasti smluv o úvěru uzavřených mezi úvěrovými institucemi a spotřebiteli, dále jen „zákon DH 1“]: § 1, § 3 a § 4.
- A [DH1 törvényben] rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (zákon č. XL z roku 2014, o právních předpisech o vyúčtování spadajících do působnosti zákona [DH 1], a o některých dalších ustanoveních, dále jen „zákon DH 2“): § 1 a § 37.

Ustanovení § 37 zákona DH 2 stanoví zvláštní procesní podmínky vztahující se k neplatnosti smluv. Podle tohoto ustanovení může žalobce podat žalobu na určení neplatnosti pouze v případě, že navrhuje současně i určení právních následků spojených s neplatností, tedy určení platnosti smlouvy nebo její účinnosti do okamžiku vydání rozhodnutí. Není-li takovýto návrh podán, nemůže být věc meritorně projednána.

- A bíróságok szervezeteről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (zákon č. LXVI z roku 1997, o organizaci a správě soudů), ve znění účinném v době uzavření předmětné smlouvy o úvěru: § 33.
- A bíróságok szervezeteről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (zákon č. CLXI z roku 2011, o organizaci a správě soudů), v současně účinném znění: § 25.
- Az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI. 28) PK vélemény (stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu č. 1/2010 ze dne 28. června 2010, o právních následcích neplatnosti).

Podle bodu 5 uvedeného stanoviska, je-li důvod neplatnosti odstranitelný nebo je-li později zhojen, soud může určit, že je neplatná smlouva platná se zpětnou účinností ke dni jejího uzavření. Určení platnosti smlouvy nebo navrácení do původního stavu jsou rovnocennými možnostmi. Lze-li použít oba právní následky, je výběr jednoho z nich na uvážení soudu.

- Stanovisko přijaté dne 19. června 2019 většinou poradní rady Kúria (Nejvyšší soud), ve kterém je zhodnocena judikatura týkající se neplatnosti smluv o úvěru v cizí měně.

Toto stanovisko, které pro nižší soudy není závazné, nižším soudům nabízí ve věcech neplatnosti smluvních ujednání, která přenášejí kurzové riziko na spotřebitele, dvě řešení vycházející v zásadě stejných principů. ZprvÉ může soud určit, že je smlouva o úvěru v cizí měně platná s tím, že ji změni na smlouvu o úvěru v maďarských forintech se stanovením běžných úroků ve výši úrokové sazby platné pro maďarský forint ke dni uzavření smlouvy a zvýšené o rozpětí. Zadruhé může soud také určit, že smlouva o úvěru je platná s tím, že vymezi maximální kurz cizí měny k maďarskému forintu a úrokovou sazbu sjednanou ve smlouvě ponechá beze změn až do okamžiku provedení směny na maďarské forinty.

Stručné shrnutí skutkového stavu a původního řízení

- 1 Žalovaný v původním řízení (dále jen „žalovaný“) chtěl zakoupit osobní automobil značky Rover. Disponoval vlastními prostředky ve výši 362 500 maďarských forintů (HUF)¹, k nimž potřeboval získat úvěr ve výši 1 417 500 HUF. Dne 3. prosince 2009 proto požádal o poskytnutí finančních prostředků Lombard Finanszírozási Zrt., právní předchůdkyni žalobkyně v původním řízení (dále jen „žalobkyně“). V žádosti o poskytnutí finančních prostředků bylo uvedeno, že se žalovaný zavazuje poskytnout dne 3. prosince 2009 vlastní prostředky a poté v období od 5. ledna 2010 do 5. května 2016 hradit měsíční splátky ve výši 34 900 HUF, celkem 2 689 225 HUF.
- 2 Dne 4. prosince 2009 uzavřely Lombard Finanszírozási Zrt. jakožto úvěrující a žalovaný jakožto úvěrovaný smlouvu o spotřebitelském úvěru ve švýcarských francích s pohyblivou úrokovou sazbou. Smluvní strany vymezily podmínky splácení úvěru a rovněž se dohodly, že otázky neupravené smlouvou se řídí všeobecnými úvěrovými podmínkami společnosti Lombard Finanszírozási Zrt., které jsou nedílnou součástí smlouvy.
- 3 Dne 4. prosince 2009 žalovaná rovněž podepsala prohlášení o seznámení se s rizikem. Prohlášení informovalo dlužníka o riziku spojeném s úrokovou sazbou a o výkyvech, které lze od takové sazby očekávat. Podle těchto informací měl být zohledněn rovněž směnný kurz. Měsíční splátky jsou určeny v cizí měně s tím, že poté se provede směna na maďarské forinty, a tak dojde k rozdílu v kurzu, přičemž budoucí výkyvy tohoto kurzu nelze předvídat. Obecné informace týkající se změny směnného kurzu byly obsaženy ve všeobecných úvěrových podmínkách pod definicemi „Změna směnného kurzu I“ a „Změna směnného kurzu II“.

¹ Podle referenčního směnného kurzu Evropské centrální banky ke dni uzavření předmětné smlouvy, tedy ke dni 4. prosince 2009, se 1 euro rovnalo 269,14 maďarských forintů, ke dni skončení smlouvy 14. září 2015 se rovnalo 313,33 maďarských forintů, ke dni vydání rozsudku soudu prvního stupně 11. července 2019 se rovnalo 325,83 maďarských forintů a ke dni předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, tedy ke dni 30. září 2020, se rovnalo 365,53 maďarských forintů. V této souvislosti viz: https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/eurofxref-graph-huf.en.html

- 4 Lombard Finanszírozási Zrt. dne 31. srpna 2010 zanikla sloučením a žalobkyně se tak stala její univerzální právní nástupkyně.
- 5 Vyúčtování stanovené zákonem DH 2, který maďarský zákonodárce přijal v roce 2014, se vztahovalo rovněž na smlouvu o úvěru uzavřenou mezi účastníky původního řízení. V této souvislosti žalobkyně vyúčtovala žalovanému částku, která podle zákona DH 1 byla vypočítána nepoctivě. V rozpisu nadto byla uvedena úroková sazba běžného ročního úroku 22,32 %, a to jak před změnou smlouvy, tak po této změně. Žalovaný nezpochybňuje toto vyúčtování, proto se jedná o schválené vyúčtování.
- 6 Žalovaný se dostal do prodlení s placením měsíčních splátek. Proto žalobkyně smlouvu o půjčce dne 14. září 2015 vypověděla a následně podala proti žalovanému žalobu k Pesti Központi Kerületi Bíróság (obvodní soud v Pešti, Maďarsko) (dále jen „soud prvního stupně“). Navrhla, aby soud určil, že smlouva o úvěru uzavřená mezi účastníky původního řízení dne 4. prosince 2009 je platná, a to se zpětnými účinky ke dni jejího uzavření, tak aby počáteční úroková sazba byla stanovena na 23,07 % ročně. Nadto navrhla, aby soud žalovanému v rámci plnění smlouvy uložil zaplacení částky ve výši 490 102 HUF z titulu jistiny, zaplacení úroků z prodlení a náhradu nákladů řízení.
- 7 Žalovaný v žalobní odpovědi poukázal na zneužívající ujednání ve smlouvě o úvěru, kterými je kurzové riziko přeneseno výlučně na něj, a nesouhlasil s tvrzením, že mu byly poskytnuty jasné a srozumitelné informace o tomto riziku. Rovněž namítal neplatnost smlouvy z důvodu, že v ní nebyla jasně a určitě stanovena sazba běžných úroků, což je v rozporu s použitelnými ustanoveními maďarského práva. Žalovaný dále žalobkyni vytkl, že ke smlouvě nepřipojila podrobný výpočet postupného vývoje dluhu, což by umožnilo jeho přesné sledování. Žalovaný také podal vzájemnou žalobu, v níž tvrdil, že žalobkyni od uzavření smlouvy zaplatil celkovou částku ve výši 3 151 644 HUF, zatímco žalobkyně mu poskytla peněžní prostředky pouze ve výši 1 417 500 HUF, takže veškeré splátky uhrazené od října 2012 dle názoru žalovaného představují přeplatky. Vzájemnou žalobou se proto domáhal, aby soud žalobkyni zavázal k zaplacení částky ve výši 1 734 144 HUF z titulu bezdůvodného obohacení, jelikož smlouva je neplatná. Rovněž navrhl, aby soud žalobkyni zavázal k převedení vlastnického práva k osobnímu automobilu Rover a aby rozhodl o zrušení jejího práva volby.
- 8 Žalobkyně sice nezpochybnila výši celkové částky uhrazené žalovaným, ale nesouhlasila se vzájemnou žalobou podanou z důvodu bezdůvodného obohacení ani se stanovenou částkou, kterou žalovaný požadoval. Dále tvrdila, že žalovanému kurzové riziko jasně a srozumitelně vysvětlila. Nadto by skutečnost, že ve smlouvě není uvedena sazba běžných úroků, podle jejího názoru mohla způsobit nanejvýš částečnou neplatnost, kterou by bylo možno zhojit. Konečně žalobkyně zdůraznila, že žalovaný nevyjádřil nesouhlas s úrokovou sazbou uvedenou ve vyúčtování provedeném v souladu se zákonem DH 2, proto by soud

mohl údaj o sazbě běžných úroků doplnit, čímž by odpadl důvod neplatnosti smlouvy.

- 9 Soud prvního stupně v rozsudku ze dne 11. července 2019 kvalifikoval předmětnou smlouvu jako smlouvu o úvěru v maďarských forintech a určil, že je platná se zpětnou účinností k datu jejího uzavření, přičemž stanovil sazbu běžných úroků v maďarských forintech na 23,07 % ročně. Ve zbývajících částech žalobu zamítl. Pokud jde o vzájemnou žalobu podanou žalovaným, zavázal žalobkyni, aby žalovanému zaplatila částku ve výši 462 419 HUF a převedla na něj vlastnické právo k osobnímu automobilu Rover, a současně rozhodl o zrušení práva volby žalobkyně. Ve zbývajících částech vzájemnou žalobu zamítl.
- 10 Co se týče sazby běžných úroků v cizí měně, soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku uvedl, že úroková sazba uvedená žalobkyní náležitě nevyplývá ze smlouvy o úvěru ani ze všeobecných úvěrových podmínek a že taková úroková sazba nebyla prokázána. Soud prvního stupně přisvědčil žalovanému, že běžné úroky uvedené žalobkyní odporují samotné podstatě systému založenému na cizí měně. V době, kdy smluvní strany uzavřely smlouvu o úvěru, činila totiž úroková sazba ve smlouvách o úvěru v maďarských forintech přibližně 20 %, zatímco úroková sazba ve smlouvách o úvěru v cizí měně uzavřených v této době činila 10 % či dokonce méně. Podle soudu prvního stupně bylo na žalobkyni, aby prokázala podstatný obsah smlouvy a sazbu běžných úroků v cizí měně, což však neučinila.
- 11 Pokud jde o informace o kurzovém riziku, soud prvního stupně – s odkazem na směrnici 93/13, na rozsudek Soudního dvora ze dne 20. září 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750), a na rozhodnutí Kúria (Nejvyšší soud) č. 6/2013 PJE, vydané za účelem jednotného výkladu občanskoprávní úpravy – dospěl k závěru, že smluvní ujednání, kterým se přenáší kurzové riziko na spotřebitele, je zneužívající. Týmž soud rovněž uvedl, že veškeré právní následky, tedy následky, které vyplývají ze zneužívajícího smluvního ujednání, kterým se přenáší kurzové riziko na spotřebitele, i následky týkající se částečné neplatnosti z důvodu absence určení úroků, se musí uplatnit společně.
- 12 Ve vztahu k uplatnění právních následků neplatnosti soud prvního stupně vyšel ze stanoviska poradní rady Kúria ze dne 19. června 2019. Určil, že smlouva o úvěru uzavřená mezi smluvními stranami je platná, přičemž jde o smlouvu v maďarských forintech, a to z důvodu zneužívající povahy kurzového rizika. Na základě vyúčtování vyhotoveného žalobkyní pro účely rozdílu mezi součtem měsíčních splátek (2 689 225 HUF) a žalobkyní poskytnutými peněžními prostředky (1 417 500 HUF) stanovil původní úrokovou sazbu běžných úroků na 23,07 % ročně. Nicméně vzhledem k rozdílu mezi částkou 3 151 644 HUF, kterou žalovaný dosud skutečně zaplatil, a původním součtem měsíčních splátek, který činí 2 689 225 HUF, zavázal žalobkyni, aby žalovanému zaplatila částku ve výši 462 419 HUF z titulu bezdůvodného obohacení.

- 13 Žalobkyně proti rozsudku soudu prvního stupně podala odvolání k předkládajícímu soudu, který Soudnímu dvoru předkládá žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

Základní argumenty účastníků původního řízení

- 14 Žalobkyně požaduje, aby předkládající soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že předmětnou smlouvu nebude kvalifikovat jako smlouvu o úvěru v maďarských forintech a uloží žalovanému zaplacení částky 490 102 HUF z titulu jistiny – tuto částku požadovala rovněž v řízení před soudem prvního stupně –, zaplacení úroků z prodlení a náhradu nákladů řízení. Nadto navrhuje, aby odvolací soud v celém rozsahu zamítl vzájemnou žalobu žalovaného a zrušil výrok týkající se převedení vlastnického práva k osobnímu automobilu a zrušení práva volby.
- 15 Žalobkyně tvrdí, že z prohlášení o seznámení se s rizikem jednoznačně plynulo, že žalovaný musí zohlednit kurzové riziko. Žalobkyně rovněž upozornila žalovaného na nepředvídatelnost budoucích výkyvů směnného kurzu cizí měny. Dle názoru žalobkyně skutečnost, že dlužník přijme kurzové riziko výměnou za příznivější úroky, sama o sobě neznámá, že by smlouva o úvěru v cizí měně byla v rozporu se zákonem nebo s dobrými mravy, že by byla lichvářská, že by jejím předmětem bylo nemožné plnění či že by byla zastřená.
- 16 Žalobkyně odkazuje na bod 1 rozhodnutí Kúria (Nejvyšší soud) č. 2/2014 PJE, vydané za účelem jednotného výkladu občanskoprávní úpravy, podle něhož spotřebitel nese kurzové riziko bez omezení. Smluvní ujednání týkající se kurzového rizika může být předmětem přezkumu pouze tehdy, nebyl-li jeho obsah v době uzavření smlouvy jasný či srozumitelný pro průměrného, běžně informovaného a přiměřeně pozorného a obezřetného spotřebitele. V případě, že takový spotřebitel mohl na základě smluvního ujednání a informací poskytnutých finanční institucí jednoznačně pochopit, že kurzové riziko nese výlučně a neomezeně on a že výkyvy kurzu v jeho neprospěch nejsou nijak limitovány, nejedná se o zneužívající ujednání. Žalobkyně se domnívá, že poskytla informace v souladu s rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), a ze dne 20. září 2017, Andriuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703). Zdůraznila, že ze všeobecných úvěrových podmínek jednoznačně vyplývalo, že dlužník musí rovněž zaplatit za výkyvy směnného kurzu a že se tento kurz může měnit extrémně, aniž by výkyvy byly co do výše jakkoli limitovány.
- 17 Žalobkyně odmítá tvrzení soudu prvního stupně, že neprokázala úrokovou sazbu ve výši 23,07 %, kterou uvedla. V řízení před soudem prvního stupně totiž výši běžných úroků podrobně popsala. Jestliže soud prvního stupně rozhodl o platnosti smlouvy, byl také povinen změnit běžné úroky na základě úrokové sazby použitelné na příslušnou cizí měnu a rozpětí. Rozhodnutí o určení platnosti smlouvy totiž nemůže narušit rovnováhu mezi smluvními stranami a vytvořit

v právním vztahu evidentní nepoměr mezi hodnotou plnění a hodnotou protiplnění.

- 18 Ve vyjádření k odvolání žalovaný navrhuje potvrzení rozsudku soudu prvního stupně. Zdůrazňuje, že podle Kúria (Nejvyšší soud) jsou povinně poskytované informace o kurzovém riziku považovány za součást hlavního plnění s tím, že chybějí-li tyto informace nebo mají-li zneužívající povahu, je smlouva jako celek neplatná. Na podporu svého názoru přikládá několik rozsudků.

Stručné uvedení důvodů žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 19 Předkládající soud ve světle dřívější judikatury Soudního dvora žádá o objasnění, jaké možnosti může poskytnout zákon k určení platnosti a účinnosti smluv v případě neplatnosti týkající se jejich hlavního předmětu.